

FOTOĞRAFIN ARKA YÜZÜ

Melih Ergen (1948, Eskişehir) İzmir İktisadi Ticari Bilimler Fakültesi'nden mezun oldu. İzmir Sanatçılar Derneği'nin başkanlığını yaptı. *Yeni Sanat* adlı bir dergi çıkardı. *Demokrat İzmir* ve *Yeni Asır* gazetelerinde tiyatro eleştirileri yazdı. (Eski) *Güneş* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. TRT 1 ve Radyoaktif adlı özel bir radyoda "Defter" sanat programını hazırlayıp sundu. (Eski) Yeşiller Partisi'nin kurucu başkanı oldu. 9 Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde edebiyat dersleri verdi.

Yapıtları

Yeşiller Partisi'nin Olmayan Tarihi (1994, Ege Yayıncılık), *Umarsız Gemi* (roman, 1995, Ege Yayıncılık), *Fotoğrafın Arka Yüzü* (roman, 1996, Can Yayınları), *Tünel* (öykü, 1997, Can Yayınları), *Silarom* (öykü, 1999, İnkılap Yayınları), *Sağır Bellek* (roman, 2013, Kanguru Yayınları), *Varuna'nın Bin Gözü* (roman, 2016, Yapı Kredi Yayınları).

*Melih Ergen'in
YKY'deki kitapları:*

Varuna'nın Bin Gözü (2016)
Fotoğrafın Arka Yüzü (2016)

MELİH ERGEN

Fotoğrafın Arka Yüzü

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları – 4595
Edebiyat – 1304

Fotoğrafın Arka Yüzü / Melih Ergen

Kitap editörü: Devrim Çakır
Düzeltili: Mustafa Aydın

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Gülçin Erol Kemahlioğlu

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

1. baskı: Can Yayınları, İstanbul, 1996
YKY'de 1.baskı: İstanbul, Mart 2016
ISBN 978-975-08-3615-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 34425 Karaköy / İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Fotoğrafın Arka Yüzü

... tuhaf bir şekilde ölenlere ve
Reşadi Turgut Çağlar'ın anısına...

Birinci Bölüm

Yarlarının kenarından geçe geçe büyük dağları, ine çıka küçük dağları, durup soluklandığım su başlarını, saya saya tükettiğim fosforlu kilometre taşlarını, erken bahara aldanan erik çiçeklerini, makiler arasına gizlenmiş kekik kokularını aşı aşı gidip döndüğüm bir yola girdim. Üfüre üfüre uçup gittiğim bu yolda, saçlarımı yalayan hüzünlü rüzgâr, yüzümde kendiliğinden oluşan ıslaklığı kurutmaya yetmiyor, yalnızca geçmişimin değil, geleceğimin de sayfalarını hızla çeviriyordu. Bunu öyle bir yapıyordu ki, geçmişimi öyle bir dille anlatıyor, öyle açıklıkla gözler önüne seriyor, onları yaşarken bile anlayamadığım öyle bir netlikle tanımlıyordu ki, geleceğimle ilgili kehanetlerine inanmaktan başka bir şey gelmiyordu elimden. Bunları bir bir gösterip öğretirken çaresizlikten başka bir duyguya yer bırakmıyordu yüreğimde. “Ah, bu sonu puslu yolda ilerlerken yüzü gözü gözyaşlarına bulanmış adam ben olmayayım da kimler olsun?” diyordum, “Kim böyle bir gelecek karşısında soğukkanlı kalabilir, böyle bir hayatı yaşayacağını bile bile inançlı olabilir, umutlar besleyebilir? Kim geleceğini göze alabilir?”

Yıldızlara, baklalara, kahve tavelerine, iskambil kâğıtlarına, avuç içlerine baka baka öğrenebilmek için can atılan geleceği, arkamda bıraktığım fosforlu kilometre taşlarına birer flama gibi takip takip geçtim. Üstelik bu yollardan geri dönüp her birini tek tek toplayacağımı bilerek... Her biri benimdi, her birini ben yaşamıştım, derin bir rüyadan uyanarak; ah, ne yazık ki bir rüya değildi bu, her birini kabullenilmiş, çaresiz bir özenle toplayacaktım.

Onu ilk gördüğüm an bir bar taburesinde, bir bankta ya da bir feribot şezlongunda olmasının ne önemi olabilirdi; mırıltılarına ek anlamlar katan el kol hareketleriyle yaydığı elektriği bana ulaştırırken anlamıştım daha. Bu yüzden bir çırpıda onu dinleyen adam olmuştum. Fişek gibi patlayan bu dostluğun arkasından, artık nedenini yavaş yavaş anlamaya başladığım bir

tutkuyla, ama hep bilinmeyene duyulan, yürek çarptıran o merak yerine, oturmuş bir tutkuyla dinliyordum onu.

Hiç bitmeyecekmiş gibi uzanan dar, karanlık ve hummalı bir yolda derin uykulara dalmıştım. Yollar genişleyip uzamış, yeni yeni fişkırان yemyeşil buğdayların dalgalandığı koca bir ovaya dönmüş, bense akisleri dupduru mavi göle yansıyan kavakların dibinde durmuştum. Arabadan inip sırtımı ve kollarımı, nemi ni duyduğum çimlere vermişim. Dibinde yattığım kavağın ve sıra sıra durgun gölü çevreleyen diğer kavakların ucuna takılmış bulutlar renkten renge, şekilden şekle gire çıka giderken uyuyakalmıştım. Kendi yarattığım zaman hedeflerine varabilmek için kan ter içinde koşuşturmaktan yorulmuş bedenim, bulutlar gibi hafiflemişti. Yattığım kavak dibinde kıpırdanan, devinen, o küçük alanda kendi soluğunu alıp veren hayatın sesleri yavaş yavaş kaybolurken, huzurlu bir ölüme geçmişim. Hiçbir ses, hiçbir kıpırtı, hiçbir acı ve kaygının ulaşamayacağı, sade ve mutlu bir ölümün keyfini sürmeye başlamıştım. Çok şükür ki, bunca merak ettiğim ölümün anlamını sonunda kendi ölümümle anlamaktaydım. Herkeslerin yüzyıllardır merak ettiği ölüm ânının –seçilmişliği; çünkü bunu bir tek ben anlatabilecektim– hâlâ duyma ve düşünmenin sürebildiği bir an olarak yaşanabileceğini anlatabilecektim.

“Şimdi iyi dinleyin; bunu bir tek benden öğrenebileceksiniz!” diye haykırmak için ne kadar çabaladıysam da hiçbir sözcük çıkmadı ağızımdan. Kavaklara yerleşmiş sığırcıklar, yüreğimin pırpırlarını da yanlarına alıp uzaklaştılar. Göl, iyice bir durgunlaşır iyice bir aynalaştırdı kendini. Mavi cama vuran kavak uçlarında bulutlar da göründü. Buğday yüklü ovaya, bütün ovaya, bütün dünyaya; ama bütün hayatıma inanılmaz bir huzur çöktü. Her şey soluğunu tuttu. Her şey durdu kaldı. Her şey dondu. Küçücük, minicik, en ufak ama en ufak bir “çıt”ın bile çıkmasına dayanılamayacak bir sessizlik kapladı her yanı. Sessizlikte çöken bu huzurun, bulutların gezerken çıkaracağı hisırtıya bile katlanacak gücü yoktu: Bulutlar da durdu. Hepimiz cansız durduk. Sonsuza kadar kalacak bu *an*, iki üç albüm karıştırılıp bulunamayan, sonunda mukavva bir kutuya atılmış karmakarışık nice sararmış fotoğraf arasından bulunup çıkartılacak bir *an* olarak hatırlanacaktı; “Bir anda ölmüyör, ölürken de ölmekte

olduğunu biliyormuş insan” diye... Ne büyük şans ki, benim ölümüm hiç de öyle reddedilen, ertelenmek istenen, başkaldırılan bir ölüm değildi. Geride yapılmak istenip de yapılamamış bir şey bırakmayan, bugün yarın diye diye, sabırla ve özlemle beklenen bir ölümdü. Yanıp tutuşan gönlün, sevgiliye hasretle sarıldığı an bir kez daha yanıp tutuşması gibiydi. Çileli maratonların ardından yorgun düşen ruha can, kurumuş dudaklara nem katan berrak pınar suyu gibiydi. Karlı dağlardan süzüle süzüle gelen buz gibi suyun buz gibi kıldığı bedenimi huzura kavuşturan, içtikçe içesim gelen Tanrı mamulü kevser şarabı gibiydi. Ruhum büyük, dingin ve sonsuz âlemlerle kucaklaşmışken, ağır ve ateşli bir hastalıktan yeni çıkmış gibi hafiflemiştim. Öyle boşalmıştım ki, yükselip yükselip eteğinde bulduğum bulutların arasından buğdayların içindeki cansız bedenime bakarken, hüznümün dağıldığını ve içimin sevinçli bir şefkatle dolduğunu duydum.

“Sonunda... Binbir acıya katlanmaktan bitkin düşen yüreğim huzurlu, güvenli, sarıp sarmalayan; şu hayatta mutlu olabildiğim tek yer olan rahimde çarpıyor sonunda.” Kaç kez yapa boza, her bitişinde, “Yine de bir noksanı var ama ne?” diye sora sora, binbir çekiç vuruşuyla yapılan dışı kıpırtısız, içi çırpıntılı bir Yunan heykeline benzeyen bedenime bakarken Tanrıma şükürler yağdırdım. Güzel ölüm beni de gelip almıştı sonunda.

Yadırgasam da, şaşırısam da söylemeden edemem: Ölüm, kimseler inanmayacak ama hiç bu kadar mükemmelini yaşamadığım büyük bir orgazmdı. Küçük, belirsiz, hazırlayıcı ürpermelerle başlayan; gittikçe yükselen sarsıntılarla, engellenemeyen çırpınışlarla ve birçok insanın acılı çılgılık sandığı –evet, içinde acı da olsa zevk veren– son bir çılgılla ulaşılan büyük kopuştan sonraki sessiz ve derin boşluğa göçmektir. Göçtüğüm bu huzur veren derin boşlukta, yıllar yılı çırpına çırpına geçen hayatımın orgazm sonrası, hayır, ölüm sonrası sessizliğiyle duruldum. Son nefesimi vermiş olsam da bana ilk kez bu kadar aydınlık ve açık görünen düşüncelerim, sırayla her şeyi özetledi:

1. Kötülük, hiçbir çocuğa kolay kolay ulaşamaz, hele anası babası varsa.

2. Kötülük kapının dışındayken ne kadar mutlu olduğumuzu nereden bilebilirdim? Tanrıyla, babam kendini asınca tanıştık. Ne var ki, Tanrı için çok geçti.

3. Tanrım, ne uzun hayatlar bunlar ve ne çok bilinmeyen şey var yeryüzünde!

4. Ya ölümsüz olaydı insan?

İnsan hayatı, dört sade maddede özetlenecek kadar basitti: Doğduk, öğrenip mutlu olduk, inandık ve öldük. Yaşadığım sürece asla çözemediğim, çözemediğim için üstümü başımı kirlete kanata, sağa sola yalpalaya yalpalaya karlı dağlardan gelip durduğum bu göl ucunda, ölümün hemen eşliğinde, tam da ölürken çözüyordum bu basit denklemi; asla çözemeyeceğimi de düşünüyordum o anda.

Söylemiştim, ölürl ölmez bitmiyor düşünce, olur olmaz geçmiyor hayat!

Kanıtlanamaz ama hep bilinir: Kuşkuya yer bırakmıyor ölüm, gelip götürmeden önce bir bir sıralıyor hayatı; olur olmaz sanılanların bile bir düzen içinde, sırasıyla, hep ama hep kendisiyle görünmez bağlar içinde olduğunu ilk kez açıklıyor. Bu sırrı son yolculuğun bileti gibi tutuşturuyor insanın eline. Olur olmazların ölümün kendisiyle ilgili olduğunu, bu bilete biraz şaşkınlık, biraz pişman bakakalırken doygunluk ve huzurla öğreniyor insan. Meğer hiçbir irade hayatı yenemezmiş, meğer yaratılan her uygarlık boşunaymış, meğer Tanrı'yı öldüren ölümün ta kendisiymiş. Ne karlı dağların ve kavakların tepesindeki bulutlar ne de sığırcıkların ve yüreğimin pırpırları, ne gölün kırışksız yüzüne vuran buğdaylar ne de tozlu yollardan geçen arabaların homurtuları kalmışken, öğrendiklerim arasında beni dehşete salan tek şey, yaşadığım sürece delice peşinde koştuğum o inancın zaten hiç olmaması oldu: Kendimi yaşadığım sürece hiç yaşamıyormuş gibi, herşeyi dışarıdan izliyormuş gibi duymamın boş olduğunu, bunun verdiği mutsuzluğu yenmek için sarfettiğim bunca çabanın bir aldaniş olduğunu öğrendim. Özetle, yaşadığım sürece de yaşamamış olduğumu öğrendim. İşte bunu dehşetle, ama en çok da düş kırıklığıyla öğrendiğim an, bu dünyada kurduğum ne kadar ilişki varsa hepsinin ölüme ait olduğunu anladım ve bunlarla ilişkimi kesmeye karar verdim. İçimde büyüyen cesaret öylesine güçlenmeye, güçlenip güçlenip öyle elle tutulur hale gelmeye başladı ki, bundan böyle ne fabrika, ne haddecinin oğlu, ne üretim kapasitesi, ne karım, ne çocuklarım, ne dostlarım; ve evet –bütün sırrı öğreneceğim diye– mırıltilarla anlattığı

o öykülerini gerçek sandığım, pıtır pıtır gözyaşlarına boş yere yandığım, söze getirmediği şefkatine –ne gereksizmiş– muhtaç olduğum geleceğimi yaşayan o adamın evine bir daha hiç mi hiç gitmemeye karar verdim. Yattığım sedirde, lime lime olmuş tül perdeleriyle pencere uçlarında, kapı pervazlarında, zülfikârlı dolapta, okunaklı elyazısıyla yazdığı ama bir türlü cesaretimi toplayıp okumaya gücümün yetmediği –naylon fiyongunu açınca saçılıp dağılan– o sararmış kâğıtlarda biriktirdiğim –şimdi anlıyorum ki, hem de boş yere biriktirdiğim– hatıralarımla dolu o eve, bir daha hiç mi hiç gitmemeye karar verdim.

Bundan böyle, mutsuzluklarımın kaynağı olan, sorumluluk sandığım hiçbir zorunluluğa boyun eğmeyeceğim. Uzanıp kaldığım bu göl kenarından hiçbir güç kaldıramaz artık beni. Yaşadığım sürece hep peşinde koştuğum o sonsuz huzuru, burada sonsuza kadar yatarak duyacağım.

İçimi ılıklaştıran yumuşak sesiyle ölüm bir kez daha özetliyor:

“Bir sis perdesinin ardından önce belli belirsiz, sonra yavaş yavaş, sonra da gittikçe dağılan sisle en çıplak, en gerçek, en somut haliyle, hatta eşyaların görünen yüzünden geçip anlamlarına varıncaya kadar görebiliyorsun şimdi, değil mi?”

Kendimi borçlu duyarak şükranla onun için bir şeyler yapmak istiyorum. “Evet” diyorum, “Evet, görebiliyorum şimdi her şeyi, görebiliyorum.” Sarılıp yüz sürmek istiyorum, verdiği mutluluk için teşekkür ediyorum; ilk kez bir inanca sahip kılıp beni mutlu ettiği için ona kul köle olmak istiyorum.

Sonunda bir inanca sahip olabildim; bunu ölüme borçluyum. Nasıl da canlanıyor yeryüzü, nasıl da melodilerle kıpırdanıyor her canlanan...

Şimdi uzanıp kaldığım toprağın yüzünde uçuböceğinin ısılığını, karıncaların rapraplarını, gelinciklerin buğdaylarınkine karışan hışırtılarını, ağustosböceğinin ezgisini, dalların ucunda kümelenmiş sığırcıkların yüreğime denk düşen telaşlarını, bulutların dansını, gölün eşzamanlı dalgalarını, nilüferlerin sazlarla serenatını... hepsini duyuyor, hepsini görüyorum.

Daha da canlanıyor; toprağın az altından sürgün veren filizin sessizliği, sürgün veren filize eşlenmiş solucanın yumuşaklığı, avuçlarımla birlikte eriyip giden ve gözlerimi battaniye gibi

örten kızılkahve toprağın nemi, başucumda yastık olan kalker taşı, yüzüme gözüme dolan toprağın hayat veren gücü daha da canlanıyor. Günler, aylar, belki de yıllar geçiyor üstümden; doyamıyorum bu dans ettiren senfoniye dinlemeye, doyamıyorum üstüme yağın yağmurların suyunu içmeye... İlk kez bu kadar dinlenmiş, ilk kez bu kadar canlı ve yaratıcı buluyorum kendimi. Tozlu yollardan gelip geçen arabaların üstüme yağdırdığı konfetilerle düğün şenlikleri düzenliyorum. Benim bu baş döndürücü coşkuma yeryüzü mucizeleri de katılıyor: Bulutların arasına gizlenmiş güneş bir çırpıda sekerek yağmura çarpıp gökkuşakları oluşturuyor; bir sağımda bir solumda açan iki gökkuşağının orta yerinde neşeyle yatıyorum.

Bir kanat sesiyle oradan oraya koşuşturan sığırcıkların haber verdiği bu güneşli yağmurla günlerdir, aylardır, belki de yıllardır yattığım bu yerde kuruyan dudaklarım nemleniyor; canlanan, çoşan, canlanıp çoşukça renklenen doğanın sesi nemlenen dudaklarımda şarkı oluyor:

*Bitmesin, tükenmesin, azalmasın bu aşk
Sürsün ölümün öteki yüzüne kadar
Yürsün gitsin hayat, büyüsün sonsuz aşk
Bağışlandım ben bir başka ölüme kadar*

Tutduğum gökkuşağının kırmızı turuncusuyla döne döne, lacivert morlarıyla yüksele yüksele bir şarkıya başlıyorum. Yeryüzü kollarıma girmiş, şarkıma eşlik eden çıtırtılarla benimle birlikte dönüp yükseliyor.

Yükseldiğimiz bir noktada durduk. Şimdi gelip durduğum noktadan yalnızca yeryüzü cennetinde yatan cansız bedenimi değil, yeryüzünün çözemediğim binbir anlamını arka yüzleriyle birlikte görmeye başladım.

Şenlik sona erdi. Coşkum tükendi. Müzik bitti. Dans durdu. Neden daha önce göremedim, neden daha önce öğrenemedim, neden daha önce anlayamadım; pişmandım. Nice uğraşmalarımın, nice inançlarımın, nice mücadelelerimin, nice doğrularımın hayal olduğunu nasıl oldu da göremedim? Aldanmışım. Yalnızca ben mi? Koskoca bir hayalin sarıp sarmaladığı, hayatın öteki yüzünden fışkıran bu güzelim ışıkların sızmasına bile izin verilmediği şeffaf örtüyü delip geçmek, altımdan büyük bir homurtuyla yeryü-

zünü toz bulutuna, kire pasa bulaştırarak koşuşturan tanışlarımın kolundan bacağından çekiştirmek istedim. “Durun! Ne yapıyorsunuz? Dinleyin beni, bir an durun ve düşünün!” diye bağırarak istedim. İçim içime sığmıyordu, yerimde duramıyordum. Bu trajik görüntülerin sürüp gitmesine gönlüm razı olmuyordu.

Fabrikaya koştum önce: “Durun durun! Durdurun bütün makineleri, sonsuza kadar durdurun, kilitleyin, gizleyin! Bütün kayıtları yırtın, yakın, atın!”

Bant işçileri, formenler, sendika sözcüsü, muhasebe, personel, finansman, satış servislerinin bütün çalışanları, yönetim kademelerinde ve yönetim kurullarında yer alanlar, hissedarlar; her biri, hepsi, –aparatar, şalamo, çekiç, nuzul, hesap makinele-ri, bilgisayar kayıtları, telefonlar, bordro ruloları, kalem, ajanda, kartvizitlik, çay fincanı, küllük– ellerinde ne varsa aynı anda fırlatıp “Deli misin sen?” der gibi yüzüme baktılar.

Dinlemediler beni, dinleyip anlamadılar beni, anlayıp önem- semediler beni. Hatta hoş bile görmediler; önce hayalci, sonra bozguncu saydılar. Ancak ölüm ânında –ne yazık ki– pişman- lıkla öğrenecekleri aldanışlarını, değiştirilmez *gerçekleri* olarak yaşamayı seçtiler. Binbir gerekçeleri vardı: Hayatlarına ilişkin zorunluluklarını saydılar. Binbir gerçekleri vardı: Hayatlarına ilişkin inançlarını anlattılar. Para kazanmak, gelişmek, büyümek, uygarlaşmak, zenginleşmek istiyorlardı. Bir de dönüp bana, “Çok açık değil mi? Bunun dışında ne olabilir ki?” diye sordular.

Zaman kaybetmek istemedim. El üstüne el koyup marşlar, türküler söyleyen partizanlara koştum. “Onların zihnine eklen- mekte olduğunuzu anlamıyor musunuz? Her söylediğiniz onla- ra ilişkin olduğu sürece kendinize ait kalamayacaksınız. Onlara karşı olmak, onların ters yüzünde onlar olmaktır. Hayat hayali- ni değil, ölüm gerçeğini bularak yenebiliriz onları!” Fabrikada başıma gelenlerden farklı bir şey yaşanmadı; onlar da tanışım olmaktan çıktılar.

Karımı ve çocuklarımı korumalıydım.

Karım dinlemedi bile; “Yıllar önce, terk edip gitmeden önce düşünmeliydin” dedi. Hâlâ benimle kırılmak mı istiyordu? Ne demek istediğini pek anlamadım. Çocuklarımsa oynadıkları oyundan, çalıştıkları dersten, el ele tutuştukları sevgililerinden başlarını kaldırıp yüzüme bakmadılar.

İşimi, tanışlarımı, karımı, çocuklarımı terk ettim. Güzel ölü-
mü terk ettim.

Elime koluma can, yüzüme gözüme kan geldi, kıpırdadım
yattığım yerde. Yükselirken olduğu gibi, alçalırken de ağır ağır
inip dokundum bedenime. Güzel bedenim, canım bedenim, ta-
pınağım benim.

Sıra sıra düzene girmiş iş takvimlerinin hiçbir önemi kalma-
mıştı. Arabama bindim ve bütün fosforlu kilometre taşlarının
ucuna flama gibi astığım gelecek günlerimi birer birer toplayıp
hızla geriye dönmeye koyuldum. Kelebek camından, rüzgâr ye-
rine yine kederler doldu. Üfüre üfüre uçup geride bıraktığım yol-
larda, öğrendiğim gerçeğin benimle sınırlı kalmış olmasından
doğan yeni bir acı takıldı peşime. Yanıbaşımdaya oturan bu yeni
acı halime bakıp bir mistik edasıyla avutmaya çalıştı beni, “Kim-
se bir ölüyü dinlemez, üzülme” dedi.

Hani seçilmiştim, hani her şeyi anlatabilecektim? Yanılmış-
şım.

Gerisin geriye, kös kös, hem de işimi gücümü, karımı çocuk-
larımı, el üstüne el koyan tanışlarımı kaybederek; göz göre göre
kaybettiklerimin yerine gelen yeni bir acıyla geri döndüm. Hep-
ten yersiz yurtsuz kalmıştım. Gideceğim tek bir yer vardı; bütün
bunları anlatabileceğim, beni dinleyip anlayabilecek bir tek kişi
kalmıştı. Yönümü ona doğru çevirdim.

Şehre vardığımda akşam çökmüştü.

Sonra daldığım bu derin uykudan ağır ağır uyandım.